

Motion till riksdagen 2025/26:4229

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2025/26:297 Ett nytt straffrättsligt påföljdssystem

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Motivering

Centerpartiets syn på rättspolitikerna är tydlig – det går att vara både tuff och smart mot brottslighet. Det är med stolthet och målmedvetenhet vi driver en rättspolitik som fokuserar på att effektivt bekämpa brottslighet. Centerpartiet vill bidra till långsiktiga överenskommelser som skapar framtidstro – för att Sverige kan mer.

I vårt rättspolitiska arbete leds vi av tre fokus – att förebygga och förhindra att brott begås, att stärka statens förmåga att utreda och lagföra brott samt att ha tro på att en positiv förändring är möjlig. I detta ser vi behovet av såväl kort- som långsiktiga reformer, särskilt i det förebyggande arbetet där vi vill se ett paradigmskifte för att vända den negativa utvecklingen.

Vi anser vidare att hårda tag mot brottslighet inte behöver ske på bekostnad av rättssäkerheten. Centerpartiet ser att det är möjligt att bedriva en smart rättspolitik och samtidigt värna rättsstatens principer. Det är viktigt att stå emot frestelsen att landa i de mest rubriksättande, men många gånger ineffektiva, förslagen. Med utgångspunkt i vår

ambition att arbeta resultatinriktat, rättssäkert och kunskapsbaserat vill vi därmed anföra följande.

Behov finns av de föreslagna lagändringarna

Centerpartiet delar regeringens bedömning att straffrättsliga reaktioner på brott ska vara rimliga och rättvisa samt i linje med det allmänna rättsmedvetandet. Därför har Centerpartiet vid flertalet tillfällen under mandatperioden stått bakom såväl generella som riktade straffskärpningar. Vi anser att propositionens föreslagna lagändringar i sak inte är orimliga, och vi instämmer i syftet men delar samtidigt den samlade kritiken från remissinstanser och Lagrådet mot ärendets bristande beredning.

Avgörande problemet är att lagförslagen inte går att införa

Centerpartiets centrala problem är dock förslaget om lagändringarnas ikraftträdande. Enligt regeringen ska lagändringarna träda i kraft den dag som regeringen själv bestämmer. Skälet till detta är att det i dag helt saknas förutsättningar för rättsväsendet att omhänderta lagförslagen – och det går heller inte att nu bedöma eller med tillräcklig säkerhet fastställa när det kan ske.

Det rör sig inte minst om Kriminalvårdens svårigheter och utmaningar. Redan nu befinner sig myndigheten i en mycket ansträngd situation med långvarig överbeläggning på grund av en markant ökning av antalet klienter under de senaste åren. Om ytterligare reformer ska genomföras är det med andra ord helt grundläggande att vårt rättsväsende är rustat för att omhänderta dem. Enligt Kriminalvården är deras möjligheter att omhänderta förslagen till utredningens förslag till ikraftträdande – den 1 januari 2028 – kraftigt begränsade, särskilt med hänsyn till en stor mängd andra förändringar som också sker för närvarande. Man bedömer att plats- och personalbehoven till följd av bl.a. de nu aktuella förslagen kommer att kunna omhändertas tidigast år 2040.

Även Domstolsverket angav i sitt remissvar att myndighetens verksamhetsstöd, möjligheter till effektiv digitalisering och rutiner kommer att påverkas kraftigt av de nya lagändringarna. För att inte införandet av det nya regelverket ska leda till alltför stor påverkan menade Domstolsverket att ikraftträdandet bör ske med lång framförhållning. Avslutningsvis i sitt remissvar påpekade Domstolsverket även att lagändringarna riskerade att leda till kompetensbrist, ökade handläggningstider, stora kostnadsökningar

och ökade förhandlingstider. Centerpartiet delar Domstolsverkets bedömning och anser att detta – på både kort och lång sikt – är en helt orimlig situation som riskerar att drabba både enskilda och medarbetare och som kan påverka allmänhetens förtroende för rättsväsendet som helhet.

För som regeringen själva skriver i propositionen är det i nuläget inte möjligt att fastställa vid vilken tidpunkt en tillräcklig kapacitet för att omhänderta samtliga förslag är uppnådd. Det innebär att det skulle kunna ta en eller flera mandatperioder innan lagstiftningen alls implementeras. Trots detta vill regeringen driva igenom några av de största straffrättsliga reformerna i modern tid och förflytta beslutsrätten kring deras ikraftträdande från riksdagen till regeringen. Centerpartiet anser att denna lagstiftningsmetod kan användas i särskilda fall – exempelvis vid krig, kris och annan beredskap eller när ett nödvändigt beslut i närtid från t.ex. EU inväntas.

Centerpartiet kan dock inte ställa sig bakom en ordning där omfattande lagändringar lämnar riksdagens bord utan att ha reella förutsättningar att bli till faktisk lagstiftning inom överskådlig framtid. En mer demokratiskt välutformad, ändamålsenlig och överskådlig ordning vore att stärka rättsväsendets kapacitet först – och sedan fatta beslut i riksdagen.

Centerpartiet ser ett stort behov av att stärka hela rättskedjan. Sveriges rättsväsende måste fungera, från anmälan till dom och sedermera kriminalvård. Det kräver inte bara resurser och kapacitetsbyggande, utan även effektiv styrning och ledning – något Sveriges nuvarande regering uppenbarligen misslyckats med.

Sammanfattning

Sammantaget ser Centerpartiet ett stort behov av att stärka rättsväsendets kapacitet i alla led. Vi instämmer samtidigt i behovet av att se över relevant lagstiftning för att skapa ett förutsägbart, rättssäkert och sammanhängande straffrättsligt system. Vi kan däremot inte ställa oss bakom en ordning där en av de största straffrättsliga reformerna i modern tid lämnar riksdagens bord utan att ha reella förutsättningar att kunna genomföras inom överskådlig framtid.

Det är mycket angeläget att nödvändiga lagändringar utreds noga och sedan implementeras i en takt som vårt rättsväsende klarar av, utan att allmänhetens förtroende för rättsväsendet riskerar att skadas. För det är viktigt med skyndsam handläggning för att bekämpa dagens brottslighet, men det får inte ske på bekostnad av kvalitet eller att det som i detta fall blir lagstiftning som läggs på hyllan.

Centerpartiet ser även att tidigare beslutade förändringar måste följas upp innan ytterligare reformer genomförs. Endast så skapar vi ett fungerande rättsväsende med kapacitet att omhänderta lagändringar. Allt för att skapa trygghet och säkerhet i hela landet.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Muharrem Demirok (C)

Anna Lasses (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Daniel Bäckström (C)

Mikael Larsson (C)

Kerstin Lundgren (C)